

Cilt 15 SAYI: 11 KASIM 1987

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) KASIM 1987
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Yayın Müdürü
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Ömer Dinçkök*

Yazı İşleri Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Yayına Hazırlayan:
Ahmet Ertürk

Görüş Araştırma Grubu:
Bu sayıda:
Ahmet Ertürk
Erol Koç
Cem Payashoğlu
Ayda Alpat

Dergideki yazılar kaynak olarak TÜSİAD GÖRÜŞ"ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kullanılabilir. İmzalı yazılar, yazarların kişisel görüşlerini yansıtmakta olup, dernek görüşü olarak kabul edilemez.

Adres:
Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9-10
Harbiye - İstanbul Tlf: 146 24 12 - 140 12 05

Basıldığı Yer:
İDE AJANS TİC. LTD. ŞTİ.
Tel: 526 54 60

Bu Sayıda,

+ Tüsiad'dan Haberler.	4	✓
+ Vergi Yükündeki Gelişmeler.	7	✓
+ Bazı Batı Ülkelerinde Muhasebe ve Denetim Mesleğinin Düzenlenişi.	11	✓
+ Fransa'da Uzman Muhasebeci: İşletme Danışmanı.	17	✓
İtalyan Usulü Özelleştirme.	21	
Fransız Usulü Özelleştirme.	24	
+ Üçüncü Dünya Zenginleşiyor mu? ...	27	✓

TÜSİAD'dan Haberler

Giderek büyüyen ve maliyeti kontrol edilemeyen bütçe giderlerinin disiplin altına alınması ve bütçe açıklarının azaltılarak, enflasyonun kontrol edilebilmesi için TÜSİAD tarafından önerilen "Sıfır Tabanlı Bütçe Tekniği", 2 Ekim 1987 günü yapılan basın toplantısıyla Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök tarafından kamuoyuna takdim edildi.

Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök, 3 Ekim 1987 günü Ankara'da Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Sayın Bülent Ecevit'e bir nezaket ziyaretinde bulundu. Görüşmede ekonomik konular ele alınarak, karşılıklı görüş alışverişinde bulunuldu.

Ekonomik konularla ilgili olarak fikir alış-verişinde bulunmak ve özellikle TÜSİAD çalışmalarına yön vermek amacıyla 6 Ekim günü Marmara Etap Oteli'nde TÜSİAD üyeleriyle bir sohbet toplantısı düzenlendi. 100'e yakın TÜSİAD üyesinin katıldığı toplantıda çeşitli ekonomik sorunlar görüldü. Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök, toplantı sonunda basın mensuplarına yaptığı açıklamada, toplantının en önemli üç mesajının "demokrasi", "piyasa ekonomisi" ve "istikrar" olduğunu ifade etti. Daha sonra, toplantıda ortaya çıkan görüşler de değerlendirilerek hazırlanan bir rapor, siyasi parti liderlerine, TÜSİAD üyelerine ve basın organlarına iletildi.

Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök başkanlığında 23 kişiden oluşan bir TÜSİAD heyeti, Mısır Sanayiciler Birliği'nin davetlisi olarak 25 Ekim 1987 günü Mısır'a gitti. TÜSİAD heyeti, Mısır'da bulunduğu 25-29 Ekim tarihlerinde Mısır Hükümeti üyeleri, ekonomi ile ilgili kamu kuruluşlarının başkanları ve Mısır iş dün-

yasının önde gelen temsilcileriyle çeşitli görüşmeler ve toplantılar yaptı.

Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök, 12 Ekim 1987 günü Londra'da CBI (Confederation of British Industry) Genel Direktörü Mr. Edwards ile bir görüşme yaptı. Çeşitli ekonomik konuların görüşüldüğü toplantıda Ömer Dinçkök, bir İngiliz Sanayici ve İşadamları Heyetini TÜSİAD'ın misafiri olarak Türkiye'ye davet etti.

Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök 20 Ekim 1987 günü TÜSİAD merkezinde Dünya Bankası'ndan bir heyeti kabul etti. Toplantıda Türkiye'nin yatırım teşvikleri ile ilgili politikaları görüşüldü.

23 Ekim 1987 günü TÜSİAD merkezinde Ömer Dinçkök ile İngiltere Büyükelçisi Timothy Daunt çeşitli ekonomik konuları kapsayan bir görüşme yaptılar.

Vergi Yükündeki Gelişmeler

Toplam vergi gelirlerinin Gayrisafi Yurtiçi Hasıla' ya oranı, genellikle vergilemenin bir ülkedeki nisbi öneminin göstergesi olarak kullanılmaktadır. Bu açıdan yeterli bir karşılaştırma yapabilmek için, bütün vergilerin ve diğer zorunlu ödemelerin belli bir model içinde toplanması gerekir. OECD' nin yıllardan beri yayınladığı veriler, bu karşılaştırmayı sağlamaya elverişli şekilde toplanmaktadır. En son 1985 yılına ilişkin rakamlar ile 1986 yılının geçici tahminleri yayınlandı. Bu rakamlar, Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, Norveç ve İsveç'in en yüksek oranlara (yüzde 45'in üzerinde), Japonya, İspanya, Türkiye ve ABD'nin ise en düşük oranlara (yüzde 30 ve daha az) sahip olduğunu göstermektedir.

**TOPLAM VERGİ GELİRLERİNİN
GSYİH'YA ORANI (*)
(Piyasa Fiyatlarıyla)**

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986 (1)
İsveç	49.4	51.1	49.9	50.6	50.3	50.5	52.2
Danimarka	45.5	45.3	44.5	46.5	48.0	49.2	50.3
Norveç	47.1	48.7	47.9	46.6	45.8	47.8	49.9
Belçika	43.6	44.2	45.4	45.5	46.5	46.9	
Fransa	42.5	42.8	43.8	44.6	45.5	45.6	45.1
Hollanda	45.8	45.2	45.4	46.7	45.2	45.0	46.1
Lüksemburg	40.9	40.6	40.7	43.7	42.1	42.8	41.5
Avusturya	41.2	42.5	41.2	41.1	42.1	42.5	42.3
İrlanda	34.0	35.2	36.9	39.0	39.9	39.1	40.2
İngiltere	35.3	36.6	39.5	37.9	38.4	38.1	39.1
B.Almanya	38.0	37.6	37.4	37.3	37.5	37.8	37.4
Finlandiya	33.3	34.9	34.5	34.4	36.1	37.3	38.6
Yunanistan	28.6	29.1	31.8	33.3	34.9	35.1	
İtalya	30.0	31.1	33.7	35.9	35.1	34.7	
Y.Zelanda	33.0	34.0	34.9	33.1	33.0	34.3	
Kanada	31.6	33.6	33.4	33.0	33.2	33.1	33.9
İsviçre	30.8	30.6	31.0	31.6	32.3	32.1	31.1
Portekiz	28.7	30.4	31.0	33.1	32.2	31.1	30.6
Avustralya	29.2	30.1	30.1	29.1	30.5	30.3	
ABD	29.5	30.0	29.9	28.4	28.4	29.2	
İspanya	24.1	25.5	25.8	27.9	29.2	28.8	30.3
Japonya	25.5	26.2	26.7	27.2	27.4	28.0	
Türkiye	19.0	20.4	20.1	18.3	14.4	16.1	20.5 (2)
Ağırlıksız ortalama							
OECD Toplam	35.1	35.9	36.3	36.7	36.9	37.2	

* Sıralama 1985 rakamlarına göre yapılmıştır.

(1) 1986 rakamları geçicidir.

(2) Bu rakama mahalli idare gelirleri ile özel fonlar da dahildir.

1984 ile 1985 arasında 14 ÷lkede vergi y÷k÷ oranı y÷kselirken 9 ÷lkede d÷şm÷ş-tür. 1986'nın geçici rakamları ise, verilerin alınabildiği 15 ÷lkeden 9'unda bu oran artarken, 6'sında d÷ş÷ş kaydettiğini gös-termiştir. Belirtmek gerekir ki oranlardaki bu değişme, hem vergi gelirlerindeki, hem de GSYİH'daki değişikliklerden doğmuştur.

OECD'nin yayını, üye ÷lkelerde farklı gelir kaynaklarının nisbi ağırlığını da göstermektedir. 1985'te Avustralya, Danimarka, Finlandiya ve Yeni Zelanda, vergi gelirlerinin yüzde 50'sinden fazlasını gelir ve kazançtan alınan vergilerden sağlarken, tüketim vergileri Avusturya, Yunanistan, İrlanda ve Portekiz'in en önemli vergi gelirleri kalemini oluşturmaktadır. Sosyal güvenlik kesintileri ise Fransa, B.Almanya, Hollanda ve İspanya'da en fazla ağırlığa sahiptir.

Türkiye'de ise mal ve hizmetlerden alınan vergiler, gelir ve kazanç vergilerinin oranına yaklaşmıştır.

Kaynak: OECD

BAŞLICA VERGİ TÜRLERİNİN TOPLAM VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI

	Gelir ve kazanç vergi	Sosyal güvenlik kesintileri	Bordro verileri	Gayrimenkul vergi	Mal ve hizmet vergi	Diğer
Avustralya	54.4		5.5	7.7	32.5	-
Avusturya	26.4	31.8	5.7	2.4	32.6	1.1
Belçika	40.6	33.2	-	1.7	24.4	0.1
Kanada	44.3	13.3	-	9.5	31.5	1.3
Danimarka	56.8	3.8	0.8	4.3	34.2	0.2
Finlandiya	50.6	9.0	0.5	3.9	36.7	0.2
Fransa	17.1	43.6	2.1	4.6	29.4	3.3
B.Almanya	34.8	36.5	-	3.0	25.6	-
Yunanistan	17.6	34.9	1.5	2.7	43.3	-0.1
İrlanda	34.6	14.8	2.3	3.8	44.5	-
İtalya	36.8	34.7	0.6	2.5	25.4	-
Japonya	45.8	30.2	-	9.7	14.0	0.3
Lüksemburg	44.4	25.5	0.6	5.6	23.9	-
Hollanda	26.5	43.9	-	3.5	25.8	0.3
Yeni Zelanda	69.0	-	0.7	7.1	23.2	-
Norveç	39.5	20.6	-	1.7	37.5	0.7
Portekiz	25.9	26.0	2.5	1.9	42.5	1.2
İspanya	28.0	41.5	-	2.8	26.4	1.2
İsveç	42.0	24.8	4.3	2.3	26.4	1.1
İsviçre	40.8	32.1	-	3.2	18.9	-
Türkiye	45.3	5.1	-	5.6	44.0	-
İngiltere	38.9	17.5	0.1	12.0	31.6	-
ABD	42.8	29.4	-	10.1	17.7	-
Ağırlıksız ortalama	39.3	24.0	1.2	5.0		
OECD Toplam	39.3	24.0	1.2	5.0	30.1	0.4
OECD Avrupa	35.9	26.6	1.2	4.0	31.8	0.5
AT	33.5	29.7	0.9	4.0	31.4	0.5

(Kaynak: OECD)

Bazı Batı ülkelerinde Muhasebe ve Denetim Mesleğinin Düzenlenişi

Türkiye'de bağımsız muhasebe ve denetleme mesleği, yıllardan beri arzu edilmesine, çaba harcanmasına rağmen, ne yazık ki henüz yasal bir düzene kavuşturulamamıştır.

1985 yılı sonunda Vergi Usul Kanunu'na eklenen ek maddelerle konu düzenlenmeye çalışılmış, ancak Anayasa Mahkemesi'nin iptaliyle tekrar bir boşluk meydana gelmiştir.

Öte yandan 16.1.1987 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Başbakan Yardımcılığı'nın tebliği ile bankaların ve Sermaye Piyasasınca kabulü halinde, menkul kıymet ihraç eden anonim şirketlerin mali bünyelerinin denetlenmesi zorunluluğu getiril-

miştir. Bu tebliğ, dış denetim kurumuna işlerlik kazandırma yolunda atılan önemli bir adımdır.

Ancak bu geçici düzenlemelerin dışında batı ülkelerindekine benzer yasal bir düzenleme ve kurumlaşmanın henüz gerçekleştirilememiş olması, birçok sorunun çözümünü güçleştirmektedir.

Aşağıda, batı ülkelerinde bu mesleğin nasıl düzenlendiği özetlenmeye çalışılmıştır.

ALMANYA'da işletme denetçileri ve yeminli muhasebe denetçileri meslek kuruluşu olarak faaliyet gösteren İşletme Denetçileri Odası ve Almanya İşletme Denetçileri Kurumu adında iki ayrı meslek örgütü bulunmaktadır.

Ayrıca vergi danışmanlarını ve vergi konusunda yetkili meslek mensuplarını kapsayan; kanunla kurulmuş Federal Meslek odaları vardır.

Almanya muhasebe ve işletme denetçiliği mesleği Federal İktisat Bakanlığı gözetir.

minde icra edilmektedir. Meslekle ilgili tüzük ve yönetmelikleri bu bakanlık çıkartmaktadır.

Mesleğe giriş, Federal İktisat Bakanlığı'nın gözetiminde oluşturulan bir Sınav Komisyonu tarafından yapılan sınavla mümkün olmaktadır.

Almanya'da iktisadi hayatı düzenleyen çeşitli kanunlarda yer alan hükümler, kurum ve şirketlerin muhasebe, işletme ve diğer ekonomik prensipler açısından denetlenmelerini öngörmektedir. Bu denetlemeler, muhasebe ve işletme denetçilerince yapılır. Denetlemelerin amacı, şirket ve kurumların yasa ve kurallara uygunluğunu sağlamak, böylece hem devletin hem de üçüncü kişilerin hukukunu korumaktır.

ABD'de muhasebe ve işletme denetçiliği mesleğini düzenleme, 1887'de kurulan American Association of Public Accountants ile başlamış; böylece ruhsatlı kamu muhasebecileri (Certified Public Accountant) bir düzene kavuşmuştur. Bunu ABD'nin öteki federe devletleri izlemiştir. Daha sonra bu meslek örgütleri 1937 yılında American association of Public Ac-

countant ile birleşmişlerdir. Ayrıca bir de American Institute of Accountants (Amerikan Muhasebeciler Kurumu) vardır.

Bu kurumlara Public Accountants ve Certified Puplic Accountants adları verilen muhasebe meslek mensupları üye olmaktadır.

ABD'de ruhsatlı kamu muhasebecileri ekonomik hayatta çok önemli bir yere sahiptirler. Sermaye piyasası, yatırım teşvikleri, anti-tröst mevzuatı, vergi mevzuatı gibi önemli alanlarda muhasebe ve denetim mesleği mensuplarına büyük yetki ve sorumluluk yüklenmiştir.

Mesleğe giriş, Amerikan Muhasebeciler Kurumu'nun gözetiminde yapılan bir sınavla olur.

BELÇİKA'da işletme denetimi mesleği 1953 tarihli yasa ile düzenlenmiştir. Diğer ülkelerde olduğu gibi meslek örgütleri oluşmuş ve meslek mensupları yasal bir düzene ve güvene kavuşturulmuşlardır.

FRANSA'da 1927 yılında Uzman Muhasebeci belgesi verilmeye başlanmış, 1942'

de çıkarılan bir yasa ile de Uzman Muhasebeciler ve Temsil Yetkisine Sahip Muhasebeciler Ulusal Birliği kurulmuştur. Bu birlik İktisat Bakanlığı'nın gözetimindedir. Uzman Muhasebeci ve Temsil Yetkisine Sahip Muhasebeci ünvanlarını taşıyan meslek mensupları üç meslek örgütü içinde örgütlenmişlerdir.

İNGİLTERE'de Kraliyet fermarıyla kurulmuş 4 meslek örgütü bulunmaktadır. Bunlar, 70 bin üyeye sahip İngiltere ve Galler Muhasebe Uzmanları Kurumu, 21 bin üyeli Sertifikalı Muhasebe Uzmanları Birliği, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi uzmanları kurumudur. İlk iki kurum üyesi muhasebe uzmanları, denetim, vergi danışmanlığı, yönetim danışmanlığı, finansman gibi konularda faaliyet gösterebilmektedirler.

İngiliz Şirketler Kanunu'na göre işletme hesaplarının denetiminin bağımsız dış denetim elemanları tarafından yürütülmesi zorunludur. Bağımsız dış denetçinin görevleri, ortaklara şirketin mali durumu hakkında rapor vermek, menkul kıymetlerin halka arzı sırasında hazırlanan izahnamelerle ilgili raporları hazırlamak ve şir-

ketlerin çeşitli ödemeleri hakkında inceleme yapmak vs. gibi görevlerdir. Bu işlerinden dolayı denetçilerin çok sıkı cezai ve mali sorumlulukları bulunmaktadır.

Muhasebe uzmanları, denetim dışında, mali danışmanlık hizmetleri, borsa işlemleri, şirket kuruluşları, birleşme, devir ve tasfiye işlemleri gibi konularda da faaliyet göstermektedirler.

**PIYASA EKONOMİSİNİN ÖNEMLİ BİR
SORUNU: BAĞIMSIZ MALİ
DANIŞMANLIK KURUMU**

Ertuğrul İhsan ÖZOL
TÜSİAD Genel Sekreteri

Kamu ve özel sektör işletmelerinde muhasebe hesaplarının tutulması, değerlendirilmesi, denetlenmesi ve ilgililere anlaşılır şekilde takdimi muhasebecilik ve denetçilik mesleğinin ana görevidir. Muhasebecilik ve denetçilik, serbest meslekler içinde mühendislik, doktorluk ve öğretmenlik kadar dikkat gerektiren onurlu ve icrası güç mesleklerdir. Gelişmiş ülkelerde muhasebeci olmak için yüksek tahsil şart olduğu gibi ayrıca yıllarca yardımcı olarak çalışma zorunluluğu da vardır. Hayatları şirketlerin rakam ve sorunları ile başbaşa geçen muhasip ve denetçilerin sabır ve dikkati girişimcilerin başarıları için son derece önemlidir. Bu sebeple, mesleği muhasebecilik ve denetçilik olan büyük yöneticilere sık sık rastlanmaktadır. Birçok ülkede mesleği müfettiş, yeminli uzman olan gruplar politik partilerin ön saflarında vazife görmektedirler. Örneğin Fransa'da uzun süredir, maliye müfettişleri ve benzer mesleklerin hem devlet, hem de özel sektör kadrolarında kurmay hizmeti sağladıkları bilinmektedir.

Ülkemizde 1930'lardan bu yana, özel sektörün gelişmesi açısından zorunlu görülerek yasa tasarısı şeklinde Meclislerin gündemine geldiği halde muhasipleri ve mali danışmanları yakından ilgilendiren bağımsız mali danışmanlık ile ilgili yasal düzenlemeler bir türlü sonuçlandırılmamıştır.

Türkiye'de yabancı sermayenin yeterince gelmemesinin, vergi kaçağı ve kaybının hâlâ yüksek boyutlarda olmasının, sermaye piyasasının gelişmesinde engellerle karşılaşılmasının, hayali ihracat ve "batık kredi" olaylarının sık sık gündeme gelmesinin esas nedeni, muhasebe ve mali denetleme işinin yasal bir düzene ve mesleki bir disipline kavuşturulamamış, başka bir deyimle bağımsız muhasebe ve denetleme mesleğinin hâlâ kurumlaştırılmamış olmasıdır.

Gerçekten, "özelleştirme" hamlesi hazırlıklarının yapıldığı, sanayide finansman darboğazının giderilmesi amacıyla sermaye piyasasının geliştirilmesi için çaba sar-

fedildiği, kronik bütçe açıklarını kapatmak için vergi gelirlerinin bugünkünden daha büyük bir düzeye çıkarılmasının bir zaruret haline geldiği günümüzde muhasebe ve denetim mesleğinin bir türlü bugünkü dağınık görünüsünden kurtarılamaması hayret ve üzüntü vericidir.

Sermaye piyasasının gelişmesinin, Türkiye'de tasarruf oranının yükseltilmesinde ve tasarrufların yatırımlara yönlendirilmesinde ne kadar önemli bir fonksiyona sahip olduğu artık herkes tarafından anlaşılmıştır. Çünkü, sermaye piyasasına giren kuruluşların mali raporlarının bağımsız denetim elemanlarınca incelenerek onaylanması, tasarruflara gerekli güven ve cesareti verecek, böylece atıl şekilde duran tasarrufların sermaye piyasasına daha fazla akmasını teşvik edecektir.

Son yıllarda Türk finans sistemi (ve genelde ülke ekonomisi) için önemli bir sorun halini almış bulunan "batık krediler" olayının temelinde yatan sebeplerden biri de,

yine kredi verilecek kuruluşların gerçek mali durumlarını inceleyerek kredi verilebilirlik derecesini tespit edecek bağımsız denetim ve muhasebe sisteminin kurulmasıdır.

Ülkentizde bugün tahminen 1.5 milyonu aşkın beyannameli vergi mükellefi bulunmasına rağmen, bunları denetlemekle görevli Maliye Bakanlığı'nın her düzeydeki toplam denetim elemanı sayısı 1700 civarındadır. Bu durumda vergi mükelleflerinin Maliye denetim elemanlarınca denetlenme oranı yüzde 2'leri geçmemektedir. Ayrıca mükelleflerin hesaplarını tetkik ederek bilânço, kâr-zarar cetveli ve vergi beyannamelerini onaylamaya yetkili bağımsız denetim elemanlarının bulunmaması, başka bir deyişle muhasebe ve denetim fonksiyonunun özelleştirilememesi, yüksek boyutlardaki vergi kaçığının önlenememesinin başlıca sebebidir. Bu da, bir taraftan "beyan sistemi"nden uzaklaşarak "hayat standardı" esasları gibi sun'i uygulamalara başvurulmasına, diğer taraftan zaten vergi veren gruplardan daha fazla

vergi alınmasına sebep olmaktadır.

Muhasebe ve denetim mesleğinin yasal bir disiplin ve düzen altına alınması, mesleğe girişin, mesleğin icrasının, meslek mensuplarının yetki ve sorumluluklarının belli kurallara bağlanarak teşvik edilmesi demektir. Diplomalı işsizlerin sayılarının giderek arttığı ülkemizde bu mesleğin teşviki binlerce üniversite mezununa süratle yeni iş sahaları yaratma demektir.

Ekonominin yapısal sorunları, bilimsel araştırmalara dayanmayan tek boyutlu yaklaşımlarla çözülemez. Kritik sorunları 30-40 yıldır devamlı bilinmeyen tarihlere ertelemek yerine niçin başarılı olamadığımızı bilimsel olarak incelemek daha uygun olacaktır.

30-40 yıl yasa çıkarılmasını beklemekle geçmiştir. Artık ülkemiz ekonomisindeki bu boşluğun başka hangi yollarla nasıl doldurulabileceğini bulup ortaya çıkarma zamanı gelmiştir. Kanımızca, daha pratik

ve yasa çıkarılmasını gerektirmeyen demokratik çözüm yolları da vardır. Bu yollardan biri mali danışmanlık statüsünü haiz kimselerin gönüllü dernekler kurarak yeminli mali uzmanlık ile ilgili mesleki standartları ve usulleri aralarında saptamaları, daha sonra bu derneklerin Türkiye Federasyonunu oluşturmalarıdır. Federasyon oluşturulduktan sonra dünyadaki benzer meslek kuruluşlarındaki gelişmeleri takip amacıyla uluslararası kuruluşlarla normal ilişkilerin kurulması da beklenmelidir. Kanımızca dernekler gerekli ciddiyet ve disiplinle çalıştıkları takdirde yasal düzenleme zorunluluğu da zamanla ortadan kalabilir ve meslek demokratik yolla kendiliğinden kurulmuş olur. 30-40 yıl beklemek yerine, şimdilik en çıkar yol bu olmaktadır.

Bu durumda ilk iş, yüksek tahsilli, özellikle dış eğitim görmüş mali yönetici ve muhaseplerin iç rekabet ve sürtüşmeleri bir tarafa bırakarak Bağımsız Mali Danışmanlar Derneği'ni kurmaları ve Türkiye ça-

pında bilimsel çalışan demokratik bir dernek kişiliği ile ağırlıklarını hissettirmeleri bir çözüm olabilir.

Fransa'da Uzman Muhasebeci: İşletme Danışmanı

Geleneksel uzman muhasebecilik mesleği, büyük bir gelişme içinde bulunuyor. Faaliyet alanı giderek çeşitleniyor ve genişliyor. Yapılan bir tahmine göre bu meslek her yıl iki bin kişiye iş bulma imkânı sağlıyor. Fransa'da bugüne kadar revaçta olmayan muhasebe kayıtları tutma mesleği de, giderek prestij kazanıyor. Finansmanla ilgili bütün meslekler gibi muhasebe kayıtları tutma mesleği de, gençlerin artık diplomasını edinmek istedikleri bir meslek haline geldi.

Yeni çalışma şekillerinin işletmelere sağlayabileceği imkânlar nedeniyle, mesleğin bu evrimi ve sınırları, bu yıl yapılacak kongrenin asli konusu olacak. Uzman Muhasebeciler Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Leo Jegard bu durumu şöyle açıklı-

yor: "Şu andaki işlevimiz ne düzenleyicidir, ne de resmi; biz işletme danışmanıyız". Bu gelişme "Denetçi Piyasası" ile ortaya çıktı. Artık uzman muhasebecilere piyasada karşılaşılan güçlükler karşısında firmanın nasıl bir yol izlemesi konusunda görüş soruluyor. Firma içi denetimin artması, bu işi yapanların bir piyasa oluşması ve bu piyasanın çok gelişmesi nedeniyle, uzman-muhasebecilik mesleğinin işleyişinde esaslı değişimler oldu.

Mesleğin geleneksel yapısının çökmesine yolaçan faktörlerden biri, uzman muhasebecinin bilgisayar kullanmak zorunda kalması olarak gösterilebilir. Çünkü muhasebenin farklı bir şekilde planlanması ve idari zorunlulukların artması, işletmelerde bugün bilgisayar kullanımını zorunlu hale getirdi. Fakat genellikle firmayöneticileri bilgisayarları yanlış bir şekilde kullanmışlardır. Bu nedenle uzman-muhasebeciler bilgisayarların firma için ne amaçla kullanılacağına karar veren kişiler olmaya başlamışlardır. 1982'den beri, uzman muhasebeciler arasında danışmanlık görevinin bilgisayar kullanılarak yapılmasında dört kat artış görüldü.

Denetleme sonrasında hesaplarda geçici düzenlemelerin yapılması, bunların bilgisayara işlenmesi uzman-muhasebecinin görüş hazırlaması için gerekli bir süreç haline geldi. Ne var ki o, görüşünü hazırlarken konunun hukuksal ve mali yönlerini işletmelerinin diğer bölümlerine yeniden danışmaktadır.

Yönetimin işleyiş tarzındaki bu evrim yönetici kadrosunun da artmasına yol açtı: Bugün Fransa'da sekiz bin firmanın yönetim kadrosunda seksen bin yönetici bulunuyor.

Bu insanlar 26 milyar Franklık bir iş hacminden sorumlu bulunuyorlar. Bu kadrolar içinde yeralan uzman-muhasebecilerin ortalama yaşı 40'ın altındadır. Üniversite yılda 500-600 kişiyi mezun ediyor. 1974 yılında uzman-muhasebeciler 50 yaşın üzerindeydi ve çevrelerinde dört veya beş kişiden fazlası yoktu. Bugün ise yaşları 40 veya daha azdır ve en azından 8 kişiyle birlikte çalışmaktadırlar.

Bin kadar işletmede uzman-muhasebecilerle birlikte çalışan personel sayısı 20'den

fazladır. Ancak bu bile İngiltere ve Almanya ile karşılaştırıldığında düşük bir oran olarak görülmektedir. Gelişmenin kendini en açık şekilde ortaya koyduğu yer büyük işletmelerdir.

Özellikle de uluslararası bağlantıları olan ve monopol durumundaki işletmelerde uzman-muhasebecilerin önemi ve prestiji artmıştır.

Bu yeni oluşumun 1992'den sonra Avrupa'da ve Fransa'da aynı gelişme temposu içinde bulunması beklenmiyor. Ayrıca daha çok işletme sahibinin kendi kendisini tatmin ettiği küçük işletmelerde de uzman-muhasebeciliğin önem kazanması sözkonusu değil. Uzman-muhasebecilik mesleğinin önem kazanabilmesi için bir işletmede, iş hacminin gelişmesi, modern işletmecilik sisteminin uygulanması ve bilgisayar kullanımının artması gerekiyor.

Kaynak: Le Figaro

İtalyan Usulü Özelleştirme

İtalyanlar, sanayide özel sektör ile devlet sektörü arasındaki sınırları, "amaçlarını açıklamaksızın ve İngiltere'deki Thatcher Hükümeti'nin ideolojik yönlendirmelerinden etkilenmeksizin"; yeniden çizmeye çalışıyorlar.

İtalya'daki özelleştirmeye karşı direnme, İngiltere'dekinden farklı olarak, temelde geleneksel sol kesimin devletin ekonomide önemli noktaları kontrolünde tutması gerektiği görüşünden kaynaklanmaktadır. Devlet tarafından kontrol edilen birçok sanayi ve mali kuruluş politik partilerle ilişki kurmakta ve belirli baskı ve etki gruplarını temsil etmektedir. Sanayi sektörünü ilgilendiren birçok kararda ve önemli atamalarda politika etken olabilmektedir.

İtalyan girişimcilerinin çok iyi bilinen dinamizmi bunu tümüyle telafi etmese de sanayinin politikleşmesi ekonomiye bir maliyet yüklemektedir.

IRI, devlet holdinglerinin en büyüğü olarak, özelleştirme konusunda öncülük yap-

muş ve son günlerde sürekli zarar eden Alfa Romeo şirketinin satışında başarılı olmuştur. Son haftalarda yeni kitle haberleşme şirketine bir üst düzey yöneticisinin atanmasında olduğu gibi politikanın tehlikeli sularında her zaman bir patlama mümkün görünmektedir.

İtalya'nın en büyük özel sektör grubu Fiat'ın sahip olduğu Telit; IRI'nın İtaltel yan kuruluşu ve Telletra'yı biraraya getirmiştir.

Enerji sektöründe birbirinin tamamlayıcısı olarak IRI ve ENI; uluslararası rekabet piyasasına uyum konusunda daha çok önem vererek imparatorluklarını yeniden kurmaktadırlar. Bu, İtalyan veya yabancı şirketlerle telekomünikasyon ve elektronik alanlarında ortaklık kurmak anlamını taşımaktadır. Örneğin ENI'nin tekstil yan kuruluşu daha çok bir özel sektör kuruluşudur. Ayrıca İtalya'da Başbakan Thatcher' in henüz karşılaşmadığı bazı problemler de görülmektedir. Örneğin İtalyan Menkul Kıymetler Borsası'nın ve kişilerin hisse senedi satın alımının fazla gelişmemiş olması, Thatcher tarzı özelleştirmenin felsefesi olan mülkiyetin yaygınlaştırılmasının gözönüne alınmamasına yolaçmaktadır.

Bazen, sadece yarım düzine özel sektör grubu alıcı olarak ortaya çıkmaktadır. Özelleştirmenin böylece ekonomik gücün birkaç ailenin elinde toplanmasına neden olacağı ileri sürülmektedir.

Devletin rolünün azaltılması ve sanayide karar alma sürecinin demokratikleşmesi aşamalı olarak gerçekleştirilmelidir. İtalya'da şu andaki güçsüz koalisyon hükümetinin önemli bir özelleştirmeye gitmesi halkın desteği olmaksızın mümkün görülmemektedir. Mr. Gorla'nın ağırlaşan ekonomik problemlerle, kamu sektörü bütçe açığıyla başı yeterince derttedir. Unutulmaması gereken; İtalya'nın sanayi ve mali yapısında önemli ölçüde bir modernizasyon gerektiği ve özelleştirmenin burada vazgeçilemez bir rolü olduğudur.

Banka sistemi, kamu kuruluşları tarafından yönlendirilmektedir. Güçlü bir özelleştirme ve rekabeti gerçekleştirebilmek için daha açık bir Avrupa piyasasında İtalyan bankalarına daha çok rol düşmektedir.

Kaynak: Financial Times

Fransız Usulü Özelleştirme

80'li yılların Fransa'sında en önemli olaylardan biri özelleştirmedir. Jerome Jaffre'ye göre Figaro/Sofres tarafından gerçekleştirilen anket bunu göstermektedir. 28 Ağustos - 2 Eylül arasında gerçekleştirilen bu anket, uzun vadeli yatırım yapma arzusunun kısa vadeli bir getiriye tercih edildiğini göstermektedir. Maliye ve ekonomi bakanlığının anketine göre, geçen yıl haziran ayında %43 olan portföy oluşturmak isteyen yeni hissedarlar oranı bu yıl %53 olmuştur. Bu gelişme özelleştirme açısından ilgi çekicidir. Yeni hissedarların %78'i özelleştirme programına dahil edilen yeni şirketlerin hisselerini almak istediklerini belirtmişlerdir. Bu oran geçen haziran döneminde %73 idi. Yatırıma dönüşmeye hazırlanan tasarruf potansiyeli çok yüksektir. Bu günün potansiyel hissedarlarının neredeyse yarısı hisse almışlardır. Özellikle geniş bir kitlenin alım potansiyeli büyüktür. Jerome Jaffre'ye göre, Fransız toplumunun ve özellikle gençliğin kültürel gelişimini gösterme açısından bu

anket ilgi çekicidir. Fransa'da likit tasarru-
fa gösterilen ilgi eskisi gibi fazla değildir
artık. Diğre ülkelerdeki benzerlerine oranla
daha az kapitalistleşmiş Fransız şirketleri
için bu iyi bir başlangıçtır. Özelleştirme-
nin ortaya çıkardığı yeni hissedarların ya-
rından fazlası özelleştirme dışındaki şirket-
lerin hisselerini de almayı düşünmektedir-
ler.

Şimdiye dek hisse senetleri yatırım fon-
ları aracılığıyla halka arzediliyordu. An-
ket ise giderek hisse senedinin bireysel ola-
rak iktisap edilmesinin tercih edildiğini
göstermektedir.

Yeni hissedarların %56'sı, gelecek özelleş-
tirmelerde dolaysız olarak hisse senedi al-
ma yolunu tercih edeceklerini göstermek-
tedir. %31'i ise hem dolaysız alım hem de
fon aracılığını kabul etmekte, yalnızca
%4'lük bir grup özelleştirilmiş şirketlerin
fon sistemini kabul etmiş bulunmaktadır.

Fransız Bankacılık Derneği'nin bu konu-
daki bir projesi Eduard Ballardur tarafın-
dan reddedilmiştir. Bu sistem hissedarla-

rın oy kullanma haklarından feragat etmelerini gerektirmekteydi. Hisse senedi sahiplerinin %42'si ise yatırım fonları yönetiminin iyi bir çözüm olduğunu zira küçük hissedarların bu şekilde yönetimde daha fazla ağırlık sahibi olduğunu söylemektedirler.

"Ankete katılanların sadece %40'ı OPA'nın (Offre Publique des d'Actions) ne olduğunu bilmekte ve bildiğini iddia edenlerin sadece %24'ü gerçekten konuyu bilmektedirler. Ancak mekanizmaya bir kez aşına olduktan sonra %56'sı, bunun şirketleri kontrol etmek ve yöneticilerini denetlemekte etkin bir güç olduğunu kabul etmişlerdir.

Sonuçta Sofres anketine göre yeni hissedarlar "Yeni Kapitalist" olmasalar da "Çıraklık kursu gören kapitalist adayları" olarak nitelendirilebilirler.

Kaynak: La Vie Economique

Üçüncü Dünya zenginleşiyor mu?

Az gelişmiş ülkelerin kalkınması konusu, refaha ulaşmış Batı ülkelerinde ve bu refaha nasıl ulaşılacağını tartışan Üçüncü Dünya ülkelerindeki bilim adamlarının ve entellektüellerin en çok ilgisini çeken, en çok çalıştıkları konuların belki de birincisidir. 1960'lı yıllarda başlayan tartışmalar belli bir çözümde uzlaşmaya ulaşmış sayılamaz. Düne kadar gelişmekte olan ülkelere hızlı sanayileşme stratejisi izlemeleri tavsiye edilirken, bugün daha çok ekonomilerini dış dünyaya açıp dünya piyasalarında rekabet gücü kazanmaları öneriliyor.

Aslında bu iki yaklaşım, azgelişmişlik probleminin mutlaka çözüleceğine inanan yaklaşımların alternatif çözüm modellerini oluşturuyor. Buna karşılık bir de, refaha ulaşmış sanayi ülkeleriyle halen refaha ulaşma çabası içindeki diğer ülkeler arasındaki farkın kapanamayacağını hatta daha açılacağını ileri sürenler var. Jean-Claude Chesnais "Üçüncü Dünyanın Rövanşı" adlı kitabında bu görüşlere cevap veriyor ve Üçüncü Dünyanın refah topluluklarını yakalamak üzere olduğunu iddia ediyor.

Chesnais'ye göre Üçüncü Dünyanın fakir olduğu iddiası da, bu fakirliğin bizzat kendisi de yanlıştır. Tersine Üçüncü Dünya azgelişmişlikten kurtulmak üzeredir.

Herşeyden önce Üçüncü Dünya Ülkeleri 1950-1985 arasında yılda ortalama yüzde 2 büyümüşlerdir. Bu hız, geçen yüzyılda Avrupa ülkelerinin gerçekleştirdiği büyüme hızıdır.

Diğer yandan gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri üretimde çeşitlilik kazanmaktadır. Daha düne kadar gelişmekte olan ül-

keler birer hammadde ihracatçısı olarak görülürlerdi. Oysa bugün bu ülkeler birer gerçek sanayi malları ihracatçısı durumundadır.

Aynı şekilde, az gelişmiş ülkelerin tarımsal üretimlerinin düştüğü ve beslenme sorunuyla karşı karşıya kalacakları söylenirdi. Oysa tam tersine bu ülkelerde 1950-1984 yılları arasında tarımsal üretim kişi başına yüzde 30 artmıştır. Bu alanda öncülüğü de Asya ülkeleri yapmaktadır.

Chesnais bu noktada Afrika'ya dikkat çekiyor ve Afrika'nın durumunu bir trajedi olarak yorumluyor. Ona göre bugün Afrika'da açlık varsa bunun nedeni doğal afetler ya da nedenler değil, sadece bilgisizlik ve insan hatalarıdır.

Asya ülkelerinden Taiwan, Singapur, Güney Kore'yi, Latin Amerika ülkelerinden Brezilya ve Meksika'yı, Avrupa'dan da Türkiye'yi örnek gösteren Chesnais, bu ülkelerde yaşam düzeyinin zengin petrol üreticisi ülkelere göre daha yüksek olduğunu, bunu sadece sanayileşerek elde ettiklerini öne sürüyor.

Nüfus meselesine de değinen araştırmacı Malthus'un insanları uzunca bir süre yarılttığını iddia ediyor. Ona göre, nüfus fakirliğin nedeni değildir, fakirliğin bir işareti de olamaz. Tersine, fakirleşme durumunda nüfus artışı duruyor. 18'inci yüzyıla kadar nüfus hareketleri bu gerçeği çok iyi bir şekilde göstermektedir. Ancak ekonomik gelişme başladığında, nüfus artışında bir yükselme görülüyor. Nüfusun gerçekten artabilmesi için çocuklarda ölüm oranının düşürülmesi ve ortalama hayat süresinin artması gerekiyor. Bu ise tamamen sağlık harcamalarıyla ilgili bir konudur. Dolayısıyla bir toplumda refah düzeyinin artması gerekir. Böylece toplum sağlık harcamalarına daha fazla kaynak ayırır. Eğer bugün refah ülkelerinde nüfus artışı durmuşsa bunun nedeni sağlık harcamalarının yetersizliği değil; bireylerin gönüllü olarak çocuk yapmaktan vazgeçmiş olmalarıdır.

2025 yılları için bir senaryo hazırlayan Chesnais, o günün dünyasında en güçlü ülkelerin Brezilya, Meksika, Hindistan, Taiwan, Singapur, Güney Kore ve Japonya olacağını söylüyor. Avrupa'nın bu ülke-

lerin rekabetiyle karşılaşırken kendi için-
den de bir dev çıkaracağını iddia ediyor.
Ona göre bu dev Türkiye olacak!

Keşke gelecek Chesnais'in öngördüğü gibi
gerçekleşse...

Kaynak: Le Point.